

Preocupări meritorii de Epistemologie

Acad. **Alexandru SURDU**,
Vicepreședinte al Academiei Române

Lucrarea de față, realizată de Octavian Mândruț, cadru didactic și cercetător științific la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad și Institutul de Științe ale Educației din București, prezintă într-o formă coerentă și unitară, principalele raporturi dintre epistemologie, ca domeniu major al filosofiei, geografie, ca disciplină contemporană semnificativă, reunite sub forma unor „elemente de epistemologie a geografiei”, care nu epuizează problematica, dar o cantonează într-un sistem referențial comprehensiv.

Octavian Mândruț este autor a peste 100 de lucrări semnificative în diferite domenii ale geografiei (geomorfologie, geografia mediului, geografia României, geografie generală, geografie economică, geografia populației, toponimie, geografia turismului și diferite domenii din științele educației etc.) și sub diferite forme scrise (lucrări științifice, cursuri universitare, cărți, tratate, atlase, manuale școlare, lucrări metodologice, suporturi de instruire, teste). O astfel de abordare largă a geografiei, prin practicarea domeniilor sale principale, precum și cunoștințe relevante în domeniul filosofiei, i-au permis autorului să realizeze o interfață credibilă între elementele principale ale geografiei și ale epistemologiei, sub forma acestei lucrări.

Dilema de la care pornește autorul este aceea a posibilității ca o știință considerată unitară, dar cu origini duale (geografia), să fie atât o știință a naturii, cât și o știință socială. Această dilemă este rezolvată prin abordarea contextuală a ambelor dimensiuni cu legitimitate istorică (geografie fizică și geografie umană), reunite de Bernard Varenius sub titulatura de „Geographia generalis”, unitate reconfirmată de marile provocări pe care le trăiește în prezent societatea omenească în raport cu mediul ei de viață (resursele naturale, dimensiunea geopolitică a societății actuale, modificările climatice,

creșterea populației, metropolizarea, supraurbanizarea planetei, degradarea mediului înconjurător etc.).

Autorul este tranșant în ceea ce privește statutul geografiei actuale: este o știință duală (atât a naturii, cât și a societății), cu posibilități de expertiză legitimată în ambele dimensiuni și cu o preocupare accentuată în domeniile de interacțiune dintre societate și mediul ei de viață, abordate la nivel general (geografie generală), regional (geografie regională la diferite scări) și în multiple forme și domenii integrate.

Menționăm câteva elemente de o deosebită originalitate:

- Introducerea unei dimensiuni scalare, relativ ignorată până în prezent (trecherile de scară), care permite raportarea permanentă între o unitate spațială elementară și întregul planetar;

- Structurarea realității observate în forme perceptibile relativ individualizate: elemente, procese, fenomene, sisteme, structuri și interacțiuni;

- Acordarea unei poziții privilegiate a conceptului de interacțiune, în contextul prezentării și explicării fenomenelor cu o dimensiune spațială evidentă;

- Analiza structurată a terminologiei geografice care este, în concepția autorului, foarte bogată, structurată și ordonată taxonomic, cu un sistem conceptual solid, reprezentând o parte importantă a preocupărilor științei contemporane;

- Identificarea și prezentarea unui sistem minimal de principii, legi și teorii științifice, cu semnificație pentru geografie;

- Construirea unui sistem axiomatic al geografiei;

- Paradigmele geografiei contemporane (geoecologică, spațială, interacțională, cartografică, geopolitică, regională, a mondializă-

rii, precum și paradigma dezvoltării durabile) oferă un câmp larg de „idei principale”, care orientează în prezent investigațiile în acest domeniu, sunt totodată și abordări de acest tip ale științei în ansamblul ei;

■ Analiza aprofundată a raporturilor dintre mediul înconjurător și geografie, care pun într-o lumină constructivă posibilitatea unei reflecții globale asupra raporturilor dintre societate și mediul ei de existență.

De asemenea, autorul face o analiză structurată și aprofundată, după criterii bine precizate, a principalelor diviziuni, domenii și preocupări ale geografiei contemporane, oferind o imagine constructivă, „din interior”, a fiecărui domeniu și, în final, a geografiei în ansamblul ei.

Ultima parte a lucrării o reprezintă aplicarea rezultatelor oferite de dimensiunea epistemologică actuală a geografiei la proiectarea unui curriculum școlar ameliorat.

Menționăm că ne aflăm în fața unei lucrări deosebit de valoroase, cu o complexitate evidentă, care pune în evidență dimensiunea teoretică a geografiei contemporane ca domeniu de reflecție pe care societatea o are asupra naturii, asupra ei însăși și a raporturilor dintre natură și societate.

Autorul construiește și o definiție aproape exhaustivă a geografiei, pe care o reprodusem în continuare: „*Geografia este știința care se ocupă cu studiul interacțiunilor din mediul fizic (geografie fizică), mediul umanizat (geografie umană), dintre societate și mediul ei de viață (geografie integrată, generală), concretizate în diferite forme spațiale și funcționale (elemente, procese, sisteme, structuri), de la nivelul maximal al planetei ca întreg, la nivele elementare, utilizând o metodologie în care elementul specific este reprezentarea cartografică (facilitând trecerile de scară), cu o terminologie conceptuală consolidată și un sistem axiomatic derivat din paradigmele actuale identificabile.*”

Menționăm că această definiție, precum și întreaga lucrare, ilustrează o convingere exprimată de Immanuel Kant: „*Ideea este arhitectonică. Ea creează știința*”.

Evoluția viitoare a geografiei, descrisă de Octavian Mândruț sub forma a cinci direcții posibile, păstrează un optimism interior rezultat din *posibilitatea reorganizării teoretice a geografiei în jurul paradigmelor interacționale.*

Sperăm ca autorul să abordeze în curând o așteptată „Geografie teoretică”, la nivelul presupus de momentul actual și posibilitatea modernă a abordării acesteia.